

Jessica Hall Lundbäck
Verksamhetschef EMI
jessica.hall-lundback@trelleborg.se
0410-73 36 56

Bildningsnämnden

Kvalitetsberättelse för elevhälsans medicinska insats läsåret 2022/2023

Sammanfattning

Kvalitetsberättelsen utgör en del av ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9 med ändring t.o.m. HSLF-FS 2020:64) för elevhälsans medicinska insats.

Den medicinska delen av elevhälsan ska enligt 2 kap. skollagen (2010:800 med ändring t.o.m. SFS 2022:1319)

- främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande
- stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål
- bidra till skapandet av miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa.

Måluppfyllelsen för läsåret 2022/2023 bedöms vara god. Vaccinationer har erbjudits enligt nationella barnvaccinationsprogrammet. Rutiner, handlingsplaner samt läkemedelsdelegeringar har reviderats och uppdaterats. Samtliga elever, som enligt upprättad verksamhetsplan ska erbjudas hälsobesök, har erbjudits detta. De elever som av olika orsaker inte har varit på hälsobesök under läsåret kommer att få ett nytt erbjudande under läsåret 2023/2024. Samtliga skolsköterskor har ingått i skolornas elevhälsoteam där de har tillfört medicinsk kompetens och omvårdnadskompetens.

Skolsköterskorna har ett samordnande ansvar för smittskydd i skolan. Under läsåret har skolsköterskorna fungerat rådgivande till elever, personal och vårdnadshavare kring hur smitta kan begränsas.

Kvalitetsberättelsen återfinns i denna tjänsteskrivelse.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse - Kvalitetsberättelse för elevhälsans medicinska insats läsåret 2022/2023 (daterad 2023-08-23)

Bildningsförvaltningens förslag till beslut

Bildningsnämnden föreslår besluta

att godkänna Kvalitetsberättelse för elevhälsans medicinska insats läsåret 2022/2023.

Beslutet skickas till

-

Kvalitetsberättelse för elevhälsans medicinska insats läsåret 2022/2023

Bakgrund

Organisation

I skollagen (2010:800 med ändring t.o.m. SFS 2022:1319) kap.2 § 25 framgår att för eleverna i förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, sameskola, specialskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.

Elevhälsans medicinska insatser styrs av skollagen, hälso- och sjukvårdslagstiftningen samt Socialstyrelsens och Folkhälsomyndighetens författningar relevanta för verksamheten. Vägledning för elevhälsan 2016, utgiven av Skolverket och Socialstyrelsen, utgör ett kunskapsstöd för den medicinska delen av elevhälsan. Verksamheten styrs av ett ledningssystem samt av de rutiner och riktlinjer som finns upprättade utifrån gällande lagar och författningar.

Ur kommentar till skollagen kap. 2 § 25 framgår att ”*Den del av elevhälsan som motsvarar dagens skolhälsovård ska även fortsättningsvis anses utgöra en självständig verksamhetsgren i förhållande till den övriga elevhälsan och den särskilda elevstödande verksamheten i övrigt (se författningskommentaren i offentlighets- och sekretesslag (2009:400 med ändring t.o.m. SFS 2023:106)).*”

I elevhälsans medicinska insats arbetar skolsköterskor och skolläkare. Inom bildningsförvaltningen i Trelleborgs kommun finns som grundbemanning 14,7 heltidstjänster som skolsköterska, fördelade på 15 anställda. Under höstterminen 2022 fanns det tillgång till 12,8 heltidstjänster fördelade på 14 skolsköterskor samt två timanställda pensionerade skolsköterskor. De pensionerade skolsköterskorna tillsammans med att några skolsköterskor tillfälligt antog ett större ansvarsområde hjälpte till att överbrygga de vakanser som uppstod i samband med pensionsavgång, föräldraledighet och för de skolsköterskor som valde att sluta sina tjänster i kommunen. Under vårterminen 2023 fanns 13,5 heltidstjänst fördelade på 15 anställda samt en timanställd pensionerad skolsköterska. Rekryteringsprocessen för att anställa nya skolsköterskor på uppkomna vakanser har varit utmanande och tagit tid. Under läsåret 2022/2023 har 7 personer valt att sluta, 1 har gått i pension och 8 nya skolsköterskor har anställts.

Sedan augusti 2021 har bildningsförvaltningen en skolläkare anställd på heltid, vilket har inneburit en markant kvalitetshöjning inom elevhälsans medicinska insats. Elever som behöver träffa skolläkare har inte behövt vänta och där specialistvård har behövts har remisser skickats utan dröjsmål.

Efter beslut av bildningsnämnden i juni 2022 utsågs tidigare medicinskt ledningsansvarig skolsköterska till verksamhetschef för elevhälsans medicinska och psykologiska insats. Medicinskt ansvarig för verksamheten är skolläkaren. Verksamhetschef är ansvarig för anmälan enligt lex Maria.

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Enligt 7 kap. i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete med ändring t.o.m. HSLF-FS 2020:64 bör vårdgivare varje år upprätta en sammanhållen kvalitetsberättelse.

I kvalitetsberättelsen ska det framgå hur arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet har bedrivits under föregående läsår. Det ska även framgå vilka åtgärder som har vidtagits för att säkra verksamheten samt vilka resultat som har uppnåtts.

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9) med tillhörande rutiner är väl förankrade, vilket innebär att skolläkare och skolsköterskor arbetar systematiskt på ett likartat sätt för att uppnå kvalitet och likvärdighet för kommunens elever. Det underlättar i sin tur det systematiska förbättringsarbetet genom att arbetssätten kan utvärderas och vid behov förändras.

Kvalitetsberättelsen utgör en del av beslutat ledningssystem. Kvalitetsberättelsen för föregående läsår och verksamhetsplanen för innevarande läsår 2023/2024 fastställs av bildningsnämnden vid läsårets första sammanträde. Avvikelserapportering är väl förankrad och används som ett förbättringsinstrument för att höja patientsäkerheten. Rutiner revideras och nya upprättas kontinuerligt för att förbättra verksamheten.

Nationellt uppdrag

Hälso- och sjukvårdslagstiftningen utgör ett övergripande regelverk för hur hälso- och sjukvård ska bedrivas för att garantera hela befolkningen en högkvalitativ, kostnadseffektiv och patientsäker vård utifrån den enskildes behov. Lagstiftningen är densamma för sjukvårdande behandling inom öppen- och slutenvård som vid förebyggande hälsovård inom elevhälsans medicinska insats. Skolans skyldighet att bedriva elevhälsa och elevhälsoarbetets inriktning regleras i 2 kap. 25–28 §§ skollagen (2010:800). Vägledning för elevhälsan framtagen av Socialstyrelsen och Skolverket är en gemensam vägledning för att stärka elevhälsans arbete och för att bidra till utveckling av likvärdig elevhälsa i hela landet.

Den medicinska delen av elevhälsan ska enligt 2 kap. skollagen (2010:800)

- arbeta förebyggande och hälsofrämjande
- stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål
- bidra till skapandet av miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa.

Samråd med elevhälsans medicinska insatser ska enligt 3 kap. skollagen (2010:800) göras vid utredning om särskilt stöd om det inte är uppenbart obehövligt.

Varje elev ska erbjudas minst tre hälsobesök jämnt fördelade under grundskoletiden och ett hälsobesök under tiden i gymnasieskola, oavsett vilken läroplan som eleven följer.

Eleverna ska dessutom mellan hälsobesöken erbjudas undersökning av syn och hörsel och andra begränsade hälsokontroller om behov föreligger. Elevhälsans medicinska insats ska främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande och har en särskild uppgift i att uppmärksamma tecken på somatisk och psykisk ohälsa och elevers behov av stöd innan mer omfattande problem utvecklats. Enligt skollagen (2010:800) har elever även rätt att vid behov få enklare sjukvårdsinsatser för händelser som har inträffat under skoldagen.

Hälsobesöken är ett erbjudande till elever och vårdnadshavare och huvudmannen är ålagd att se till att samtliga elever erbjuds sådana enligt nationellt fastställt program.

Enligt Vägledning för elevhälsan ska elevhälsans medicinska insats utöver det generella uppdraget:

- tillföra medicinsk kompetens och omvårdnadskompetens som ett stöd i det pedagogiska arbetet och i den övergripande planeringen av elevhälsans arbete
- vid hälsobesök tidigt identifiera problem eller symtom hos elever som kan innebära att de är i behov av särskilt stöd eller andra insatser
- i samverkan med elever, vårdnadshavare och skolans övriga personal arbeta för att ge eleverna kunskap om hälsosamma levnadsvanor och om faktorer som bidrar till hälsa eller ohälsa
- ge handledning och konsultation till skolans övriga personal
- bevaka elevernas vaccinationstäckning så att kompletterande vaccinationer kan erbjudas om det finns behov samt fullfölja vaccinationer enligt det svenska barnvaccinationsprogrammet
- bidra med medicinsk kunskap inför arbetsmoment som är förlagda ute i verksamheter och vid yrkesvägledning
- ta tillvara kunskap om elevernas hälsa i skolans arbete
- ingå i skolans krisberedskap tillsammans med övriga professioner inom elevhälsan.

Måluppfyllelse och kvalitet

Arbeta förebyggande och hälsofrämjande

Skolsköterskan arbetar med att:

- alla elever ska erbjudas hälsobesök i nyckelåldrar enligt antagen verksamhetsplan
- alla elever ska erbjudas vaccination enligt nationella barnvaccinationsprogrammet
- medverka i skolans systematiska arbetsmiljöarbete

Måluppfyllelse:

Årshjulet används av samtliga skolsköterskor för planering av arbetet så att arbetsuppgifter som åligger skolsköterskorna genomförs enligt gällande lagar och författningar.

Samtliga elever, som enligt upprättad verksamhetsplan ska erbjudas hälsobesök, har erbjudits sådant. Under normala omständigheter är det ytterst få hälsobesök som inte genomförs och då på grund av särskilda skäl, till exempel att vårdnadshavarna tackar nej eller att eleven har pågående täta kontakter med sjukvården. Alla hälsobesök har inte kunnat genomföras som planerat. De elever som inte har haft sitt hälsobesök under läsåret 2022/2023 kommer att få ett nytt erbjudande i början av nästkommande årskurs under höstterminen 2023. Under läsåret 2022/2023 har 2 695 hälsobesök genomförts samt 40 inskrivningssamtal kombinerat med hälsobesök har genomförts för nyanlända i grund- och gymnasieskola.

Sedan hösten 2021 finns en skolläkare anställd på heltid.

Vaccinationer har erbjudits enligt nationella barnvaccinationsprogrammet, vaccinationstäckningen bedöms generellt som god. Totalt har 1 812 vaccinationer genomförts inom barnvaccinationsprogrammet. Nyanlända elever och elever som inte följt det nationella barnvaccinationsprogrammet har, efter ordination av skolläkaren,

erbjudits kompletterande vaccinationer. Under läsåret 2022/2023 har 117 kompletterande vaccinationer genomförts.

Den procentuella andelen vårdnadshavare som har valt att tacka nej till vaccination för sitt barn avviker inte från tidigare år. Skolsköterskorna erbjuder kompletterande vaccinationer till samtliga elever, t.o.m. 18 år ålder, som inte har följt det nationella barnvaccinationsprogrammet, vilket bidrar till en högre vaccinationstäckning.

Rutiner, handlingsplaner samt läkemedelsdelegeringar har reviderats och uppdaterats enligt plan.

Stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål

Skolsköterskan arbetar med att:

- vid hälsobesök tidigt identifiera problem eller symtom hos elever som kan innebära att de är i behov av särskilda insatser
- aktivt bistå elever i behov av särskilt stöd
- skolsköterskans tillgänglighet ska prioriteras
- skolsköterskorna är särskilt uppmärksamma på skolfrånvaro som kan ha medicinska orsaker
- bidra med medicinsk kunskap inför arbetsmoment som är förlagda ute i verksamheter och vid yrkesvägledning.

Måluppfyllelse:

Några av skolsköterskor har mer än en skolenhet som ansvarsområde. Den varierande storleken på elevantalet gör att tjänster måste delas mellan skolor. Kontinuitet och tillgänglighet är viktiga faktorer för en trygg och tillitsfull kontakt. Skolsköterskan tillämpar i möjligaste mån öppen mottagning.

Hälsobesöken innefattar ett hälsosamtal där eleverna ska ges möjlighet att få diskutera och reflektera över sitt mående, sin hälsa och sina levnadsvanor. Hälsosamtalen beskrivs av skolsköterskorna som ett mycket viktigt redskap i det hälsofrämjande arbetet som skolsköterskorna gör inom ramen för sitt omvårdnadsarbete.

I samtalet med skolsköterskan kan det framkomma hälsoproblem som eleven inte varit medveten om tidigare. Samtalen är elevcentrerade och det är viktigt att eleverna är delaktiga och känner sig respekterade. Skolsköterskan har en skyldighet att ta upp och diskutera aspekter utifrån sin professionella kunskap som kan förbättra elevens hälsa. Hälsobesöket är ett viktigt verktyg som, förutom att identifiera tecken på ohälsa, såväl fysisk som psykisk, kan stärka det friska och ge eleverna möjlighet att utveckla strategier att hantera olika svårigheter.

Samtliga skolsköterskor anger vid uppföljning att hälsobesöken bidragit till att identifiera problem eller symtom som senare föranlett olika former av insatser. Uppföljning av elever med särskilda behov görs kontinuerligt. Både i hälsobesöken och vid mottagningsbesök uppmärksammas mående, sömn, kost, motion, trivsel, koncentration, inlärning och stress. Huvuddelen av skolsköterskorna uppmärksammar att tecken på psykisk ohälsa bland eleverna fortsätter att öka.

Skolnärvaron är en viktig friskfaktor och är ett högt prioriterat arbetsområde.

Uppföljning visar att den medicinska delen av elevhälsans kompetenser efterfrågas i allt högre grad i dessa ärenden och i ett tidigare skede, vilket anses som positivt.

Samtliga skolsköterskor har ingått i skolornas elevhälsoteam där de har tillfört medicinsk kompetens och omvårdnadskompetens. Skolsköterskorna har i olika utsträckning deltagit i arbetet med att ge eleverna kunskaper om hälsofrämjande levnadsvanor. I hälsobesöket i årskurs 8 samt på gymnasiet har det även givits tillfälle att diskutera hälsa utifrån ett yrkesmedicinskt perspektiv.

Bidra till skapandet av miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa

Samtliga skolsköterskor arbetar för att:

- varje elev ska känna sig trygg vid sitt möte med den medicinska delen av elevhälsan
- skolsköterskans medicinska sakkunskap om eleven ska tas tillvara i skolans inre arbete.

Måluppfyllelse:

Skolläkarens och skolsköterskornas bemötande är viktigt för att eleverna ska känna sig trygga och tillitsfulla. De återkommande besöken har gett skolsköterskan en möjlighet att bygga upp en relation till varje elev, och den relationen kan vara en viktig grund för senare spontana besök, om eleven upplever problem eller svårigheter i skolan.

Samtliga skolsköterskor har i hälsobesöken tagit upp livsstilsrelaterade frågor och frågor kring både elevens hem- och skolsituation.

Efter samtycke från vårdnadshavare/myndig elev har skolläkare och skolsköterska möjlighet att vidarebefordra viktig medicinsk sakkunskap som kan påverka elevens lärande, utveckling och hälsa.

Sedan läsåret 2021/2022 inhämtas samtycken och enkätsvar digitalt, vilket har underlättat skolsköterskornas administrativa arbete. Under vårterminen 2023 har det pågått ett arbete inför byte av digitalt journalsystem. I början av juni 2023 togs det nya journalsystemet i drift, under läsåret 2023/2024 kommer arbetet med att åter bygga upp digitala samtycke och enkätsvar att genomföras.

Delta i utredningsarbete för elever i behov av särskilt stöd

- vid utredning om särskilt stöd ska samråd med elevhälsan ske om det inte är uppenbart obehövligt.

Måluppfyllelse:

I utredningsarbetet deltar skolläkare och skolsköterska utefter ärendets art. Synpunkterna dokumenteras i utredningen. Vid skolformutredning ska medicinsk bedömning alltid göras av skolläkare. Medicinskt ansvarig skolsköterska och skolläkare har uppdaterat rutiner för medicinsk bedömning i samband med skolformsutredning.

Samverkan

Elevhälsans medicinska insatser ska samverka med de aktörer som främjar elevens utveckling. Skolläkaren och skolsköterskorna deltar i gemensamma nätverksmöte en gång i månaden. Skolsköterskan och skolläkaren samverkar med övriga kompetenser

inom elevhälsan. Samverkan sker också med bland annat barnhälsovården, ungdomsmottagningen, barn- och ungdomsmottagningen, barn- och ungdomshabiliteringen, barn och ungdomspsykiatri, vuxenpsykiatri, tandvård samt övriga relevanta specialistmottagningar och kliniker inom Region Skåne. Samverkan sker också vid behov med socialtjänst och polis.

Under läsåret 2022/2023 har verksamhetschef och kvalitetsutvecklare på bildningsförvaltningen ingått i en arbetsgrupp gällande delregional samverkan. Arbetet sker tillsammans med representanter från andra aktörer såsom barn- och ungdomshabiliteringen, barn- och ungdomspsykiatri, primärvården, socialförvaltningens enheter familj/individ och LSS samt representanter från skola och elevhälsa i två grannkommuner. Målsättningen med detta arbete är att underlätta för elev och vårdnadshavare i kontakten med de olika aktörerna oavsett om det är inom kommunens eller regionens verksamheter. Detta arbete fortlöper framöver.

Måluppfyllelse:

Samtliga skolsköterskor ingår i skolornas elevhälsoteam. Samverkan sker med till exempel vuxenpsykiatri, socialtjänsten, ungdomsmottagningen, primärvården, barn- och ungdomshabilitering, barn- och ungdomsmottagning samt specialistmottagningar inom Region Skåne. I slutet av läsåret 2022/2023 inleddes samtal med samordnare inom barn- och ungdomspsykiatri (BUP) för att påbörja arbetet med att bygga upp ett samarbete.

Nätverksträffar med skolsköterskor, skolläkare och verksamhetschef genomförs en gång i månaden. Ett inslag i träffarna är kollegial handledning i mindre grupper. Syftet är att skolsköterskorna ska kunna diskutera anonymiserade ärenden eller generella frågeställningar med sina kollegor för att på så sätt öka det kollegiala lärandet.

Orosanmälan görs digitalt via kommunens e-tjänst. Under läsåret har skolsköterskorna gjort 5 orosanmälningar. Skolsköterskorna deltar vid uppföljande samtal med socialtjänsten samt berörda personer.

Egenkontroll

Egenkontrollen har omfattat processer och rutiner som revideras fortlöpande, bland annat för vaccination, hälsobesök, journalföring och introduktion. Multifaktor-autentisering med SITHS-kort krävs för inloggning i medicinsk journal.

Riskanalys

Skolsköterskorna har ett samordnande ansvar för smittskydd i skolan. Under läsåret har skolsköterskorna fungerat rådgivande till elever, personal och vårdnadshavare kring hur smitta kan begränsas.

Kompetens och erfarenhet påverkar möjligheten att medverka

Skolläkare och skolsköterskor omfattas av kompetenskrav för att ge god vård och omsorg samt för att kunna medverka i kvalitetsarbetet. Utan rätt kompetens och erfarenhet av medicinska bedömningar har personalen inte förutsättningarna för att fullgöra sitt uppdrag inom elevhälsans medicinska insats.

Under läsåret 2022/2023 har 29 avvikelser inkommit. Avvikelserna har berört olika område inom EMI, samtliga avvikelser har utretts. Vid utredning av avvikelserna framkom att merparten av dem var kopplade till fastställda rutiner och arbetssätt som berörd skolsköterska ej har följt. Enstaka avvikelser har handlat om förekomster i EMI-journaler som upptäckts vid inflyttning av elever från annan kommun.

Kompetensutveckling

Den medicinska delen av elevhälsan omfattar ett mycket brett kunskapsområde och kräver stor kompetens hos den enskilda skolsköterskan och skolläkaren. Samtliga skolsköterskor gavs möjligheten att delta i den nationella skolsköterskekongressen som arrangeras årligen, 8 skolsköterskor deltog. Skolläkaren deltog på skolläkardagarna. Verksamhetschefen deltog i nationella ledningsdagar för verksamhetschef för EMI.

Skolsköterskorna, skolläkare och verksamhetschefen deltar i nätverksträffar en gång i månaden. Syftet med nätverksträffarna är bland annat att utbyta yrkesrelaterade frågor med kollegor i samma yrke samt att bedriva ett gemensamt utvecklingsarbete för en ökad likvärdighet inom EMI i kontakten med elev och vårdnadshavare på de olika skolorna. Samtliga skolsköterskor tar kontinuerligt del av ny forskning och nyheter som finns på Socialstyrelsens, Folkhälsomyndighetens, Region Skånes samt Smittskydd Skånes hemsidor.

Förväntad utveckling

Risikanalys, egenkontroll och kompletteringar av rutiner fortsätter enligt plan.

Utveckling av den nyligen implementerade digitala plattformen kommer att ske läsåret 2023/2024.

I övrigt se verksamhetsplan för 2023/2024.

Jessica Hall Lundbäck
Verksamhetschef EMI